

Reactie van VZN op de Internetconsultatie Eerste concept van het Nederlandse herstel- en veerkrachtplan (HVP)

Het betreft hierbij specifieke inbreng aangaande twee maatregelen, te weten:

- Maatregel P4H3: Verlaging van de zelfstandigenaftrek
- Maatregel P5H1: Hervorming pensioenstelsel tweede pijler

Ad. Maatregel P4H3

Het HVP spreekt over een zeer forse en versnelde afbouw van de zelfstandigenaftrek en op pagina 58 over een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zzp'ers. VZN vraagt om deze punten in de uitwerking te combineren, om zo de gewenste modernisering van onze arbeidsmarkt een stap dichterbij te krijgen. De vereniging onderschrijft de noodzaak om voor zelfstandigen een goed vangnet te creëren waarmee zij hun ondernemers- en sociale risico's (waaronder arbeidsongeschiktheid) kunnen afdekken. VZN pleit voor ombouw van huidige fiscale voorzieningen, zoals de zelfstandigenaftrek, naar een fiscale stimulans om een eigen buffer op te bouwen van waaruit zelfstandig ondernemersrisico's als vraaguitval, oudedagsvoorziening, kwalificatieveroudering en ziekte kunnen afdekken. Die feitelijke buffer bouwt men idealiter op een aparte rekening op. De compensatie van de zelfstandigenaftrek via verhoging van de arbeidskorting is een mogelijkheid, maar is niet van toepassing op alle zelfstandig ondernemers en kan niet in de plaats komen van het fiscaal faciliteren van ondernemersrisico's.

Hieronder volgt de nadere uitwerking van een sociaal stelsel voor zelfstandigen:

Een zelfstandige is nu niet automatisch beschermd tegen een (plotselinge) terugval in inkomen bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid of vraaguitval. Een zelfstandig ondernemer dient hier zelf in te voorzien. De overheid kan hier de juiste randvoorwaarden voor scheppen, bijvoorbeeld door het fiscaal faciliteren van het aanleggen en aanhouden van een buffer. Zo creëren we een sociaal stelsel voor zelfstandigen waarmee ook zij, op eigen wijze, bijdragen aan sociale zekerheid. Hiervoor is het noodzakelijk dat:

1. Alle werkenden toegang krijgen tot en bijdragen aan collectieve basisvoorzieningen op het gebied van arbeidsongeschiktheid, oude dag en ontwikkeling;
2. Er meer fiscaal evenwicht komt tussen werkenden;
3. Er een fiscale mogelijkheid komt voor vermogensopbouw (buffervorming) ten aanzien van bedrijfs- en inkomensreserves, zodat duurzaam ondernemen en eigen regie in het (aanvullend) afdekken van sociale en ondernemersrisico's wordt gestimuleerd;

Collectieve basisvoorzieningen voor werkenden

- Werk toe naar een bredere basis van minimale collectieve voorzieningen voor alle werkenden, ongeacht rechts- of contractvorm, voor: oude dag (AOW), langdurige arbeidsongeschiktheid (collectieve AOV voor alle werkenden), ontwikkeling (Leven Lang Ontwikkelen) en langdurige vraaguitval/ werkeloosheid (bijstand);
- Organiseer als overheid verplichte premieafdracht voor bovenstaand stelsel van basisvoorzieningen voor iedereen die inkomsten uit arbeid (box 1) genereert;

- Voer voor het inkomen bij langdurige arbeidsongeschiktheid een basisvoorziening voor alle werkenden in, in plaats van een verplichte AOV-verzekering voor zelfstandig ondernemers. Private aanvulling voor werknemers kan binnen de WIA plaatsvinden. Ondernemers kunnen zich aanvullend verzekeren in de markt.

Ad. Maatregel P5H1

Ten aanzien van de hervorming van het pensioenstelsel willen wij het volgende inbrengen:

Het HVP mist een gedegen stuk over gelijkwaardige pensioenopbouw voor iedereen. Het gaat vooral over 2^e pijler pensioensparen waarbij de ondernemer niet kan deelnemen. Hieronder leest u de visie van VZN over de hervorming van het pensioenstelsel.

Stimulerende sociale zekerheid voor *alle* werkenden

Goed en gezond (blijven) werken tot aan je pensioen is een balanceeract tussen uitdaging en zekerheid. Uitdaging is nodig voor ontwikkeling, een belangrijke 21ste eeuwse vaardigheid. Maar ontwikkelen gaat het best wanneer er ook een bepaalde mate van zekerheid is. Je springt nu eenmaal makkelijker omhoog vanaf een solide ondergrond dan vanaf een slap en wiebelend koord. Mensen hebben daarom basiszekerheid nodig over hun inkomen. Het stelsel van sociale zekerheid speelt hierop in door iedereen te beschermen tegen inkomensverlies (of inkomensstekorten) bij het optreden van een aantal grote risico's die ons allemaal kunnen treffen, zoals ziektekosten, ouderdom en overlijden. Voor deze risico's zijn ooit volksverzekeringen in het leven geroepen die ons allemaal inkomensbescherming bieden. Daarnaast beschermt het stelsel werknemers tegen het risico van inkomensverlies als gevolg van ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid via de werknemersverzekeringen.

Een zelfstandige is niet automatisch beschermd tegen een (plotselinge) terugval in inkomen bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid of vraaguitval. Tenslotte is een zelfstandige een ondernemer die voor eigen rekening en risico werkt. Een zelfstandige die zijn risico's wil afdekken moet dit zelf regelen. Dit vinden veel zelfstandigen ingewikkeld. Zelfstandigen ervaren nu vaak dat zij hiervoor veel, onoverzichtelijke en verschillende wegen moeten bewandelen. Voor pensioen kan een zelfstandige bijvoorbeeld naar een verzekeraar of een pensioenfonds, voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid naar een verzekeraar of een broodfonds en voor een buffer tegen mindere tijden kan een zelfstandige geld stallen op een bankrekening. De huidige praktijksituatie is niet alleen lastig, maar ook inflexibel. Geld staat vast in verschillende potten, voor verschillende doeleinden. Gevolg is dat een grote groep zelfstandigen hooguit de voor hen op dat moment belangrijkste risico's afdekken en de rest vaak niet. Dat is niet wenselijk voor de zelfstandige noch voor de maatschappij.

Collectieve basisvoorzieningen en fiscaal gestimuleerde buffer-/pensioenopbouw voor zelfstandigen

Het HPV spreekt over het herzien en uniformeren van het fiscale kader. Straks geldt dat alle contracten worden begrensd op een uniforme (leeftijdsonafhankelijke) premie. Ook wordt de fiscale ruimte in de derde pijler verhoogd en gelijkgetrokken aan de tweede pijler (arbeidsvormneutraal pensioenkader).

Door het verkleinen van de belastingverschillen tussen zelfstandigen en werknemers beoogt men schijnconstructies en oneerlijke concurrentie op arbeidsvoorwaarden te voorkomen. Dat zijn echter

generieke maatregelen voor een specifiek probleem. Deze voorstellen gaan voorbij aan het feit dat hierdoor de financiële mogelijkheden van alle zelfstandigen om een buffer aan te leggen, van waaruit zij o.a. een pensioenvoorziening kunnen aankopen, fors worden ingeperkt. VZN vindt dat de oplossing van het vraagstuk van schijnzelfstandigheid gelegen is in een duidelijke wettelijke definitie voor zelfstandig ondernemers.

Naast die eigen definitie is het voor zowel overheid, maatschappij, als zelfstandigen van belang dat er een passend sociaal vangnet komt voor *alle* werkenden. De balans op het terrein van sociale zekerheid herstelt zich dan. Uitholling van het sociaal stelsel kan worden voorkomen door collectieve basisvoorzieningen en zekerheid voor alle werkenden, ongeacht type arbeidsrelatie. Voor werknemers kunnen de collectieve minimale basisvoorzieningen worden aangevuld via (bestaande) cao-afspraken en werknemersverzekeringen. Zelfstandigen vullen de collectieve minimale basisvoorzieningen aan vanuit een (aanschaf uit) eigen buffer.

Wij hebben het volgende voor ogen:

- Er wordt een brede basis van minimale collectieve voorzieningen ingevoerd voor alle werkenden, die voorziet in een basisuitkering bij het zich voordoen van de risico's van langdurige arbeidsongeschiktheid, ouderdom (AOW) en kwalificatieveroudering (LLO).
- Voor zelfstandigen komt er een verplichte buffer die men kan aanhouden op een aparte rekening, op naam van de individuele zelfstandige. Deze rekening dient als middel om geld te reserveren voor afdekking van risico's als arbeidsongeschiktheid, vraaguitval, oude dag en investeringen in scholing en in het bedrijf. Kortom, de rekening vangt zelfstandigen op in tijden van nood en geeft hen een zetje mee wanneer men een stap wil maken richting nieuw werk of pensioen; vandaar de werktitel 'trampolinerekoning'.
- De zelfstandige is gerechtigd geld van zijn trampolinerekoning op te nemen of over te maken naar een derde als het ten doel heeft om de volgende risico's te managen: ziekte en arbeidsongeschiktheid, vraaguitval, pensioen, leven lang leren en investeringen in het bedrijf. Voor andere zaken kan het geld op de trampolinerekoning niet worden aangewend. Zo kan het geld op de trampolinerekoning bijvoorbeeld worden aangewend voor het betalen van premie aan een ao-verzekeraar of een schenkring, voor de aankoop van een lijfrente of pensioensparen (3^e pijler) of voor premieafdrachten aan een pensioenfonds (2^e pijler), voor de kosten van een opleiding of training of voor de aankoop van een bedrijfsbus en/of andere zakelijke bedrijfsmiddelen. Als de zelfstandige als gevolg van vraaguitval onvoldoende in zijn levensonderhoud kan voorzien, kan hij of zij ook geld van de trampolinerekoning opnemen om dit alsnog wel te kunnen. Daarna dient de zelfstandige de buffer weer aan te vullen.
- De fiscale faciliteiten voor zelfstandigen worden gekoppeld aan het hebben en vullen van de trampolinerekoning. Ze worden daarmee voorwaardelijk voor o.a. de opbouw van een oudedagsvoorziening.
- De trampolinerekoning is een beschermde rekening waar geen vermogensrendementsheffing voor geldt en waar geen claims door derden op gelegd kunnen worden.

Met dit moderne sociale arrangement kunnen zelfstandigen de voorhoede vormen van een arbeidsmarkt met ruimte en zekerheid voor alle werkenden, in een werkrelatie die bij hen past.

Hoe willen zelfstandigen pensioen opbouwen?

Het is belangrijk dat zelfstandigen goed nadenken over en voorzieningen treffen voor hun oudedagsvoorziening, bovenop de AOW. Of zij in de tweede of derde pijler pensioen willen opbouwen, is wat VZN betreft aan de zelfstandige zelf. Uit achterbanraadplegingen blijkt dat de voorkeur van de meeste zelfstandigen uitgaat naar pensioenopbouw in de derde pijler. Maar er zijn ook zelfstandigen die bijvoorbeeld al jarenlang als werknemer pensioen hebben opgebouwd in de tweede pijler en dit willen blijven doen.